

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ שמות, מבה"ח שבט, ערב כ"ד טבת, ה'תשל"ו

חלק א – יוצא לאור לש"פ ויחי, י"ח טבת, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

פתח דבר

לקראת ש"פ ויחי, י"ח טבת הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ שמות, מבה"ח שבט, ערב כ"ד טבת ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה. חלק שני י"ל אי"ה לש"פ שמות, כ"ה טבת.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

טו טבת, ה'תשפ"ד,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2023 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ שמות, מבה"ח שבט, ערב כ"ד טבת, ה'תשל"ו
בלתי מוגה

א. הנקודה המשותפת לשני הענינים שביום הש"ק זה — שבת
מברכים חודש שבט וערב כ"ד טבת — היא המשכת הברכה מיום
השבת:

ענין השבת הוא — ש"מיני' מתברכין כולהו יומין¹, כל ימי
השבוע, ובזה גופא, כיון שיום ראשון קרוב יותר לשבת, יש לו קדימה
לענין הברכה, וביום ראשון גופא יש קדימה לחלק הראשון שבו —
מוצאי שבת (שהוא הכי קרוב לשבת), שבו מתחיל כ"ד טבת, יום
ההילולא של רבינו הזקן², כמ"ש ברשימת הצ"צ³ שההסתלקות היתה
במוצאי ש"ק, ובהקדמת בני הגאון המחבר לשו"ע: "אחר שהתפלל
תפלת ערבית והבדלה בחונן הדעת בדעת צלולה וכו'".

וכמו"כ מתברך מיום השבת זה — חודש שבט, שיש בו כו"כ
ימים, ש"כל יומא ויומא עביד עבידתי"⁴ (כמו בנוגע לימי השבוע
שמתברכים מיום השבת), ובמיוחד יום העשירי שבו, יום ההילולא של
כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵.

ושייכות מיוחדת בין כ"ד טבת ליו"ד שבט — כיון שבעל
ההילולא דיו"ד שבט הוא ממלא מקומו של בעל ההילולא דכ"ד טבת,
והרי הפירוש ד"ממלא מקום" [שזהו תואר בלשון הקודש, שהו"ע של
קדושה, וקדושה היא אמת] לאמיתתו — שכל המקום שלו, הן "מקום"
במובן של מעלה⁶, והן "מקום" כפשוטו, בנוגע לפעולתו ועבודתו אשר
עבד, הרי הוא ממלא אותו בשלימות⁸.

ולכל לראש צריך להתחיל בענין כ"ד טבת, כיון שהוא קרוב לשבת
יותר מאשר יו"ד שבט, ובפרט בקביעות שנה זו שהיא כבשנת ההסתלקות,
שכ"ד טבת הוא במוצאי שבת, ואילו ר"ח שבט הוא בשבת שלאח"ז.

(1) זח"ב סג, ב. פח, א.
(2) ראה גם תר"מ חס"ז ריש ע' 431. וש"נ.
(3) מענה לשון בתחלתו. פס"ד בסופו.
(4) זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, רע"ב.
(5) ראה גם שיחת ש"פ שמות, כ"ה טבת,
מבה"ח שבט תשל"ג ס"י (תר"מ חע"א ס"ע
(32). וש"נ.
(6) כתובות קג, ב.
(7) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ו.
מו"נ ח"א פ"ח.
(8) ראה גם תר"מ חע"ח ע' 358. וש"נ.

ב. בנוגע להסתלקות רבינו הזקן בכ"ד טבת — יש כמה ענינים:
 (א) השייכות למוצאי שבת — כמודגש בהקדמת בני גאון המחבר לשו"ע וברשימת הצ"צ שההסתלקות היתה במוצש"ק.

[ולמעשה, שכיון שהשו"ע שייך לנגלה דתורה, הרי גם הענינים שכתובים בהקדמת השו"ע, הם ע"פ נגלה דתורה. ובנוגע לרשימת הצ"צ — הנה אצל הצ"צ יש ענינים שבגילויי הם רק נגלה דתורה, כמו השו"ת וכו', ויש ענינים שבגילויי הם רק פנימיות התורה, כמו מאמרי חסידות וכו'; ורשימה זו, שלא מודגש אם היא ע"פ נגלה או ע"פ חסידות, הרי היא שייכת הן לנגלה והן לחסידות. ונמצא שהשייכות של ההסתלקות למוצאי שבת היא הן ע"פ נגלה והן ע"פ חסידות].

וע"פ המודגש בהקדמת בני הגאון המחבר שההסתלקות היתה "אחר שהתפלל תפלת ערבית והבדלה כו'" — הרי זה שייך במיוחד לענין ההבדלה, שיש בה ב' קצוות⁹: מחד גיסא — מורה ענין ההבדלה שאין לזה שייכות לשבת, אבל לאידך גיסא — מזה גופא שיש צורך בהבדלה, ועד שבשביל זה שיש צורך בענין הדעת, כמאמר¹⁰ "אם אין דיעה הבדלה מניין", מוכח, שזהו זמן שבכמה פרטים שייך עדיין לענין השבת, ועד שכדי להבדיל ביניהם יש צורך בענין הדעת (שזהו הטעם ע"פ נגלה לאמירת הבדלה בברכת חונן הדעת¹¹).

(ב) השייכות לאגה"ק סימן כ"ז¹² — כמ"ש הצ"צ¹³ שרבינו הזקן כתבה (או עכ"פ סיימה) "בימים שלפני הסתלקותו בכפר פייענא" (ומוסיף שהיא "מגוף כ"ק דמו"ר נ"ע", ולא כשאר אגרות הקודש ש"ספו תמו כתבי ידו הקדושה בעצמו . . ולא נשאר כ"א מהעסקות כו'", כמ"ש הרבנים בני הגאון המחבר בהקדמה לתניא).

(ג) השייכות לרשימת רבינו הזקן שמתחילה "נפש השפלה באמת לאמתו"¹⁴, שע"פ סיפור החסידים (אף שלא שמעתי זאת מכ"ק מו"ח אדמו"ר) כתבה רבינו הזקן "איזה רגעים אחדים קודם אשר מסר נשמתו בטהרה לחי העולמים"¹⁴.

[ולמעשה, שלכאורה אין זה מתאים עם סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁵

(9) ראה גם תו"מ חע"א ע' 125. וש"נ.

(10) ירושלמי ברכות פ"ה ה"ב.

(11) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסרצ"ד. ראה גם שיחת מוצאי ש"פ שמות, וש"נ.

(12) ראה גם שיחת ש"פ שמות הנ"ל סי"א ריש ע' 17). וש"נ.

(תו"מ שם ע' 34). וש"נ.

(13) דרמ"צ קע, א.

(14) סו"ס שבחי הרב.

(15) ראה גם שיחת מוצאי ש"פ שמות,

כ"ג אור לכ"ד טבת תשכ"ג ס"ד (תו"מ חל"ו

שבערב שבת רוקן רבינו הזקן את כיסי בגדיו והיו שם איזה רשימות, והי' משמע מדבריו שיש לזה קשר לרשימה זו — שעפ"ז נמצא שרשימה זו היתה כתובה כבר בערב שבת. וכן משמע גם מזה שמדגישים שההסתלקות היתה "אחר שהתפלל תפלת ערבית והבדלה כו", שמשמעות הדברים שהי' זה תיכף לאחר הבדלה, ולא הי' הפסק (בין ההבדלה להסתלקות) בדבר שקובע ברכה לעצמו. אבל כיון שכך מספרים חסידים, וכבר נדפסו הדברים, הרי בודאי יש שייכות לרשימה זו עם ענין ההסתלקות].
יש לבאר השייכות של ההסתלקות דכ"ד טבת לענין ההבדלה, לאגה"ק סי' כ', ולרשימה ד"נפש השפלה באמת לאמיתו"¹⁶.

ג. ויוכן בהקדים ביאור תמיהה בנוגע לענין הבדלה:

כיון שענין הבדלה הוא "בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה", אינו מובן מדוע צריכים בשביל זה ענין הדעת, בה בשעה שההבדלה "בין אור לחושך" היא דבר הפשוט ומובן לכל, ועד"ז ההבדלה "בין ישראל לעמים", וכן ההבדלה "בין קודש לחול" ו"בין יום השביעי לששת ימי המעשה", שגם אם החילוק ביניהם אינו ניכר בגלוי לעיני בשר, עדיין אין צורך בשביל זה לענין הדעת, ובפרט (לא סתם דעת, אלא) דעת שעליו אומרים בהתחלת י"ב ברכות אמצעיות: "אתה חונן לאדם דעת", ומבקשים "חננו מאתך . . דעת"?!
והביאור בזה:

ידועה תורת הבעש"ט (בקיצור) על הפסוק¹⁷ "לעולם ה' דברך נצב בשמים", שמבאר רבינו הזקן בארוכה בהתחלת שער היחוד והאמונה, שמציאותו של כל נברא היא דבר ה' המהוה אותו בכל רגע מאין ליש [בשללו טעות המינים כו' "שמדמין מעשה ה' עושה שמים וארץ למעשה אנוש ותחבולותיו"¹⁸], שלכן, "אין עוד מלבדו"¹⁹, "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד"²⁰, "פי' שגם הארץ החומרית שנראית יש גמור לעין כל היא אין ואפס ממש לגבי הקב"ה . . ואינן נקראות בשם כלל, אפילו בשם עוד, שהוא לשון טפל וכו'"²¹, כפי שמבאר היטב בהסבר שמוכן גם לנפש הבהמית כו'.

וכיון שכל מציאות היש היא הדבר ה', נשאלת השאלה: איך שייך

16) בהבא לקמן (בנוגע לאגה"ק סי' כ' ורשימת נפש השפלה) — ראה לקו"ש חט"ז ע' 41 ואילך (גם משיחה זו).
17) תהלים קיט, פט.
18) שם פ"ב.
19) ואתחנן ד, לה.
20) שם, לט.
21) שם פ"ו.

לחלק בין ישראל לעמים — בין דבר ה' לדבר ה'?! בשלמא אילו בני"ה היו מציאות לעצמם, ושאר העמים מציאות לעצמם, הי' שייך ענין של הבדלה בין ישראל לעמים; אבל כיון שאינם מציאות לעצמם, אפילו לא מציאות של טפל, אלא כל ענין המציאות הוא רק דבר ה' המהוה — איך שייך לומר הבדלה בין דבר ה' למשנהו?

אך על זה מקדימים "אתה חונן לאדם דעת .. אתה חוננתנו כו'", שדוקא מצד הדעת שנותן הקב"ה יכול להיות ענין של הבדלה, והיינו, שאכן אף אחד לא יכול לחלק בין דבר ה' לדבר ה', שהרי אין לו בעלות כלל על דבר ה', אלא רק הקב"ה — שהוא הבעה"ב על הדבר ה' — הוא יכול להבדיל בין דבר ה' לדבר ה'; אבל כיון ש"אתה חונן לאדם דעת", הנה מצד ענין הדעת שנמשך מהקב"ה יכול להיות ענין ההבדלה בין אור לחושך בין ישראל לעמים וכו', שאע"פ ששניהם דבר ה', מ"מ יש הבדלה ביניהם, ועד להבדלה שהיא מן הקצה אל הקצה.

ד. וההוראה מזה לכל אחד מישראל — גם מי שלא למד עדיין אריכות הביאור של רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה, שגם הוא אומר "אתה חונן לאדם דעת .. אתה חוננתנו כו'", ובהמשך לזה, "ותבדל .. בין קודש לחול בין אור לחושך וכו'":

עבודת כל אחד מישראל צריכה להיות לא רק בעיני קדושה, שזוהי כללות העבודה ד"עשה טוב", אלא גם בנוגע להבדלה בין קודש לחול כמו בין אור לחושך כו', שזוהי כללות העבודה ד"סור מרע", כולל ובמיוחד — להתעסק עם יהודים כאלו שצריכים לפעול אצלם את ענין ההבדלה בין קודש לחול, ובלשון פרשת השבוע²²: "אסורה גו'", שתהי' אצלם התנועה ד"אסורה מכאן להתקרב שם"²³ [ובפרט בנוגע לאלו שיודעים שמצבם אינו כדבעי ומחפשים לצאת ממנו — "אסורה מכאן", וצריך רק להראות להם את המקום שאליו צרכים "להתקרב שם"], שזוהי כללות התנועה של תשובה (כמבואר בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר הידועה²⁴).

וזוהי גם השייכות ליום ההילולא של רבינו הזקן בכ"ד טבת — כידוע הסיפור²⁵ אודות החלום וכו', שתוכנו שענינו של רבינו הזקן לעשות בעלי תשובה; ושייך גם ליום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביו"ד שבט, שהורה ודרש שתהי' ההתעסקות בענין דקירוב הרחוקים.

(25) ראה סה"ש תרצ"ב ע' 18 ואילך.

וש"נ.

(22) שמות ג, ג.

(23) פרש"י עה"פ.

(24) סה"ש תש"ב ע' 46 ואילך.

ה. ולא לו שטוענים שרצונם להתעסק רק עם עניני קדושה כו' — יש הוראה ולימוד ממאמר פלא במדרשי חז"ל:

בנוגע לסיפור אודות אליהו בהר הכרמל²⁶ — איתא במדרש²⁷ שהפר שעלה בגורל להקרבה ע"י נביאי הבעל לא רצה ללכת, באמרו לאליהו: "אני וחבירי (פרו של אליהו) יצאנו מבטן אחת מפרה אחת וגדלנו במרעה אחד, והוא עלה בחלקו של מקום ושמו של הקב"ה מתקדש עליו, ואני עליתי בחלק הבעל להכעיס את בוראי, אמר לו אליהו... כשם ששמו של הקב"ה מתקדש על אותו שעמי, כך מתקדש עליך".
והגע עצמך:

ישנם כאן שני פרים שהם מן הקצה אל הקצה: פר אחד — שהקריבו לה', ועד שנעשה קדוש בקדושת קרבן עולה — קדשי קדשים (שהרי אע"פ שהקריבוהו בחוץ, בהר הכרמל, היתה הוראת שעה ע"פ נביא להקריבו בתור קרבן עולה), ופר שני — שהקריבו לע"ז, שלכן נאסר בהנאה ומטמא וכו'²⁸. ואעפ"כ, הנה לא זו בלבד שיש צורך בשני הפרים, אלא עוד זאת, ששניהם שוים בנוגע לפעולת קדושת שמו של הקב"ה: "כשם ששמו של הקב"ה מתקדש על אותו שעמי, כך מתקדש עליך", כך, שגם הפר לע"ז נוגע לפעולה על אלו ש"פוסחים על שתי הסעיפים"²⁹ שגם הם יכריזו "ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים"³⁰.

וההוראה מזה, שכאשר יהודי טוען שאין רצונו להתעסק בענין של שלילת ע"ז, באמרו: מה לי ולצרה הזאת, ואין כוונתו שלא לעשות מאומה, אלא רצונו להתעסק בעניני קדושה, כמו הקרבת הפר לה', ובידעו גודל מעלת עבודה זו (שהרי לאו³¹ בשופטני עסקינן...), יעסוק בה במרץ הכי גדול ובזריזות ובחשק, ועל ידה יפעל בדרך ממילא גם בחוץ וכו' — אזי אומרים לו שצריך לעסוק גם עם הפר השני, שקשור (נוסף על כללות העבודה עם נפש הבהמית, גם) עם הענין של ע"ז, היינו, להבדיל ולהפריש יהודי מענינים של ע"ז, כולל גם שלילת כל ענין של עבירה, כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא³² (באופן המובן גם בפשטות) שהחוטא ועובר רצונו ית' אפילו בעבירה קלה הרי זה כמו ע"ז [וההפרש לחלק

(29) שם, כא.

(30) שם, לט.

(31) ראה ב"ק פה, א. ב"מ מ, א. ב"ב ז,

א. ועוד.

(32) פכ"ד.

(26) מלכים"א יח, כ ואילך.

(27) במדב"ר פכ"ג, ט. ועוד. וראה לקו"ש

חט"ז ע' 415 ואילך (משיחה זו).

(28) ראה רמב"ם הל' ע"ז פ"ז ה"ג. הל'

שאר אבות הטומאה פ"ר ה"ז.

ביניהם הוא מצד הרוח שטות דקליפה, שעל זה אמרו³³ "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות", שזהו כללות הענין של סור מרע.

ולא עוד אלא שעבודה זו קודמת לעבודת הפר שמקריבים לה' — כפי שצוה אליהו הנביא (ע"פ ציווי הקב"ה) שתחילה יקריבו כהני הבעל את הפר לע"ז, ואח"כ יקריב הוא את הפר לה':

לכאורה אינו מובן מדוע לא הקריב אליהו את הקרבן לה' מיד בתחילה, אלא אמר שתחילה יקריבו כהני הבעל את הקרבן לע"ז — הרי בכך הכשיל את כהני הבעל (שבפשטות היו יהודים, ולא גוים) בהקרבת קרבן לע"ז, לאחרי ש"ויתגודדו כמשפטם וגו'"³⁴, שהם ענינים שיש עליהם חיוב סקילה!

ועוד זאת, שבגלל שצוה שהם יקריבו תחילה, ה' צורך בנס מיוחד — כמסופר במדרש³⁵ ש"חיהאל עשאו (למזבח) נבוב, ושמו אותו בתוכו, ואמרו לו, כשתשמע את הקול, מיד חתה האש אשר בידך והדלק מתחתיו, מיד זימן הקב"ה נחש ונשכו ומת" — והרי "אין"³⁶ סומכין על הנס?

וא"כ, מוטב ה' שמיד בתחילה יקריב אליהו את הקרבן לה' — וכפי שמצינו במכת כינים, שלא המתין שתחילה ינסו חרטומי מצרים לעשות כן, אלא לכל לראש צוה לאהרן "נטה את מטך והך את עפר הארץ והי' לכנים"³⁷, ולאח"ז "ויעשו כן החרטומים גו' ולא יוכלו גו' ויאמרו אצבע אלקים היא"³⁸.

ואעפ"כ רואים שתחילה הקריבו כהני הבעל את הפר לע"ז, ורק אח"כ הקריב אלי' את הפר לה' — כיון שהסדר הוא שתחילה צ"ל "סור מרע" ואח"כ "עשה טוב".

ואם הדברים אמורים בנוגע לאליהו הנביא שצוה שכהני הבעל יקריבו תחילה את הפר לע"ז, הרי עאכו"כ בנוגע להתעסקות לפעול על בני"שלא תהי' להם שייכות לעניני ע"ז, שזהו כללות הענין ד"סור מרע", שבודאי יש להקדימה עוד לפני הקרבת הפר לה', ואע"פ שבשביל זה צריך לסגור את הגמרא או קונטרס החסידות לפי שעה (שהרי הפעולה על הזולת — שצריכה להיות מתוך דברים היוצאים מן הלב — דורשת זמן, ואי אפשר לעשות שתי הענינים ביחד) — הרי זה כדאי בשביל לפעול על יהודים את הענין של סור מרע.

36) ראה פסחים סד, ב.

37) וארא ת, יב.

38) שם, יד-טו.

33) סוטה ג, א.

34) שם, כח.

35) יל"ש עה"פ (רמז ריד). ועוד.

ולא כמו אלו שטוענים שאין מה לנסות להשפיע על הזולת כו' בה בשעה שהלה אינו רוצה להתקרב וכו' — שהרי אין זה באופן שאינו רוצה כו', אלא שאינו יודע מאומה, ואין זה באשמתו, להיותו תינוק שנשבה וכו', ולכן בודאי שצריך לעסוק בכל זה.

ו. ומצד המעלה והיוקר שבעבודה זו — אשרי חלקם של כל אלו שעוסקים בזה, ואלו שעד עתה לא עסקו בזה מאיזו סיבה שתהי' — יהי' שמיום הש"ק זה, ערב כ"ד טבת, וגם שבת מברכים שבט, יתעוררו גם הם לעסוק בזה מכאן ולהבא, וגם אלו שעסקו בזה עד עכשיו, הנה מכאן ולהבא יוסיפו בזה ביתר שאת ויתר עז.

ובודאי שלא זו בלבד שעי"ז לא יחסר בעבודתם בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור, אלא אדרבה, שעי"ז יתוסף אצלם עוד יותר — כפי שמבאר רבינו הזקן³⁹ בענין "צדקה תרומם גוי"⁴⁰, שע"י פעולת הצדקה באופן ש"אתה החיית את נפש העני"⁴¹ [הן צדקה לעני בגשמיות, והן צדקה לעני ברוחניות, "אין עני אלא בדעת"⁴², בידיעת התורה כו'], נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה; וכמובן מביאור הצ"צ⁴³ ע"פ מארז"ל⁴⁴ "אלף בנ"א נכנסין למקרא כו' יוצא מהם אחד להוראה", שאין זו גוזמא, אלא הכוונה היא כפשוטו, שענין שדורש יגיעה במשך אלף שעות, יוכל להשיג בשעה אחת. — בודאי שצ"ל הלימוד והיגיעה בתורה, שהרי לולי זאת לא ישיג במוחו כו', אלא תהי' לו הצלחה ביגיעתו, שבמקום להתייגע במשך אלף שעות — תספיק יגיעה במשך שעה אחת.

ונוסף לכך שנעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, שזהו ענין של שכר, כשהעבודה היא שלא לשמה, הרי האמת היא שבעצם הדבר יש ענין נעלה ביותר (מלבד השכר) — קיום ציווי רבותינו נשיאינו, וכיון ש"צדיקים דומין לבוראם"⁴⁵, הנה כשם שע"י קיום ציווי ה' נעשה צוותא (מצוה מלשון צוותא⁴⁶) וחיבור עם הקב"ה, כך ע"י קיום ציווי הצדיק נעשה צוותא וחיבור עם הצדיק,

ובפרט לאחרי הסתלקות הצדיק, כפי שמבאר רבינו הזקן באגה"ק⁴⁷

(39) תו"א בראשית בתחלתו (א, ב).

ב.

(40) משלי יד, לד.

(44) קה"ר פ"ז, כח.

(41) ראה הנחומא משפטים טו.

(45) ב"ר פס"ז, ח. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.

(42) ראה נדרים מא, רע"א. כתובות סח,

(46) ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג. מז, ב.

סע"א. זח"ג רסג, ריש ע"ב.

ובכ"מ.

(43) ראה אוה"ת בראשית (כרך ו) תתרכו,

(47) סי' ז"ך וביאורו.

כפי' מארז"ל⁴⁸ "שבק חיים לכל חי", שאז מקבלים מבחי' רוחו העצמית כפי שהיא למעלה מהגבלת כלי הגוף.

ויש בזה ענין נפלא (שכרגיל לא שמים לב אודותיו): איתא בגמרא⁴⁹ "לא קאי איניש אדעת' דרבי' עד ארבעין שנין", "שנאמר⁵⁰ ואולך אתכם במדבר ארבעים שנה, וכתיב⁵¹ ולא נתן ה' לכם לב לדעת וגו'", ובפשטות צ"ל כמות זמן של ארבעים שנה ע"פ הלוח, שע"ז ניתוסף גם עילוי באיכות. אמנם, כל זה הוא כשרבו נמצא בהגבלת כלי הגוף, אבל לאחר ההסתלקות, שאז מקבלים ממנו שלא ע"י הגבלת כלי הגוף, אזי אין גם ההגבלה ד"ארבעין שנין".

וכל זה תלוי בעבודת כל אחד "כפי בחי' התקשרותו .. ואהבתו .. כי כמים הפנים וכו' כי בראותו ילדיו מעשה ידיו בקרבו .. כאשר נלך בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו", כולל ובמיוחד בנוגע לענין עשיית בעלי תשובה, כמודגש אצל בעלי ההילולא דכ"ד טבת ויר"ד שבט (כנ"ל ס"ד).

ועד שזוכים לקיום היעוד⁵² "הקיצו ורננו שוכני עפר", והם בתוכם, בביאת משיח צדקנו, שגם זה קשור עם ענין התשובה (הנ"ל ס"ד), שהרי "משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא"⁵³, היינו, שענינו של משיח הו"ע התשובה, והבטיחה תורה שישראל עושים תשובה ומיד הם נגאלין⁵⁴, בגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

* * *

ז. בהמשך להאמור לעיל — יש צורך להבהיר ענין נוסף:

ע"פ האמור לעיל נמצא שישנו משפיע שפועל על המקבל הענין ד"סור מרע", שלא תהי' לו שייכות לענינים של ע"ז וכו', וכיון שכן, הרי זה יכול לפעול נמיכות הרוח אצל המקבל, בידעו שנמצא במעמד ומצב שצריך לפעול עליו שיכיר בהבדלה שבין קודש לחול ובין אור לחושך וכו'.

ובכן:

לכל לראש יש להבהיר, שהאמת היא שהמשפיע לא פועל אצל

(48) נסמן בלקו"ש חכ"ה ע' 367 הערה (52) ישע"י כו, יט.
 (49) ע"ז ה, ריש ע"ב. (53) ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת שמע"צ צב, 75.
 (50) תבוא כט, ד. (54) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
 (51) ובכ"מ.
 (52) שם, ג.

המקבל דבר חדש — כיון שמצד פנימיותו הרי הוא כדבעי, ש"רוצה להיות מישראל .. לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות"⁵⁵, וכתורת הבעש"ט⁵⁶ על הפסוק⁵⁷ "כי תהיו אתם ארץ חפץ", שכל אחד מישראל הוא בדוגמת "ארץ חפץ" שטמונים בה אוצרות של אבנים טובות והון יקר, אלא שישנם כאלו שצריכים סיוע להסיר את הדברים המעלימים כו', ואז מתגלה הפנימיות שיש בהם מקודם לכן.

כלומר: גם מי שנמצא במעמד ומצב שצריך להתייגע עמו ("קנעלען מיט אים") כדי להשפיע עליו וכו', בהכרח לומר שבפנימיותו רוצה לקיים תומ"צ, דאל"כ, לא הי' שייך לפעול עליו ע"י כפי' בדברים, מאחר שיש לו את הענין של בחירה חפשית, שבזה הוא דומה לבוראו כו'⁵⁸; וכיון שרואים שאפשר לפעול עליו, עכצ"ל, שאין זה דבר חדש, כי אם ענין שישנו אצלו מקודם לכן, אלא שזהו בפנימיות ובהעלם, וצריך רק לגלותו.

ולכן אין מקום שתהי' אצלו נפילת הרוח כו', מאחר שהמשפיע לא פעל בו ענין חדש, אלא רק גילה מה שהי' אצלו בהעלם. — צריך שיהי' אצלו רגש של הכרת טובה כלפיו וצריך לכבדו כו', וכדברי הגמרא⁵⁹ ש"אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת ("כגון .. דאסברן זוהמא ליסטרון") זה הוא רבו"; אבל אין מקום לרגש של נפילת הרוח.

ח. ויתירה מזה — שעליו לדעת ש"יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני, העני עושה עם בעה"ב"⁶⁰:

ובהקדמה — שדוקא אצל המקבל יש עליו שאינו אפילו אצל המשפיע שפעל עליו, שזהו העילוי של עבודת התשובה שפועלת הענין "אתהפכא חשוכא לנהורא"⁶¹, ובלשון הכתוב⁶²: "לילה כיום יאיר", שנשאר "לילה", ואעפ"כ "כיום יאיר" [והיינו, שלא זו בלבד שהחושך מתבטל, ועד שמקומו נעשה מואר, אלא יתירה מזה, שהחושך עצמו מאיר]⁶³, שדוקא אז נעשה "יתרון האור מן החושך", כידוע כפי' הכתוב⁶⁴ "וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך"

60) ויק"ר פל"ד, ח. רות רבה פ"ה, ט.	55) שם ה' גירושין ספ"ב.
61) ראה זח"א ד, א. תניא ספ"י.	56) ראה כש"ט בהוספות סנ"ז. וש"נ
62) תהלים קלט, יב.	(נעתק ב"היום יום" יז אייר, ב אלול).
63) ראה ספר הערכים חב"ד (כרך ב) ערך אור — ביחס לחשך ס"ט (ע' תקצה ואילך).	57) מלאכי ג, יב.
וש"נ.	58) ראה רמב"ם ה' תשובה רפ"ה.
64) קהלת ב, יג.	לקו"ת אמור לח, ב.
	59) ב"מ לג, א.

— דלכאורה אינו מובן מה מחדש שלמה המלך, החכם מכל אדם⁶⁵, ש"ראיתי אני שיש יתרון גו'", בה בשעה שזהו דבר הפשוט — שחכמה הבאה מן הסכלות ואור הבא מן החושך יש להם יתרון לגבי חכמה ואור מצד עצמם; וזהו גם יתרון המעלה של בעלי תשובה לגבי צדיקים⁶⁶.

ולא עוד אלא שעי"ז ניתוסף מעלת התשובה (העילוי דאתהפכא כו') גם אצל המשפיע — שמצד עצמו הוא במדריגת צדיק, שכיון שלא חטא, אין לו על מה לשוב בתשובה, אך כאשר פועל ענין התשובה אצל הזולת, הנה עי"ז נעשית גם אצל המשפיע שייכות למעלת התשובה שנגרמה על ידו.

[וכידוע⁶⁷ בביאור הענין ד"שנים אוחזין בטלית זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי"⁶⁸ בעבודת ה', ש"טלית" קאי על ניצוץ קדושה שנמצא בשוק, ושנים אוחזין בו, כיון שנתברר ע"י סיוע שניהם, ועד שכל אחד טוען שע"פ תורה "כולה שלי"; ועד"ז בנדו"ד, שכיון שהמשפיע סייע לגלות את הפנימיות של המקבל שהיתה בהעלם (בדוגמת הטלית שנמצאת בשוק), יש לו חלק במעלת עבודת התשובה של המקבל].

ולהעיר, שגם בנוגע לצדיק יש עצה איך לבוא למעלת התשובה

(65) ראה מלכים-א ה, יא.

(66) בענין זה נתבאר שיש חילוקי דרגות בענין התשובה: יש תשובה שעל ידה נעשה במדריגת צדיק גמור, ויש תשובה נעלית יותר שעל ידה נעשה למעלה מצדיק גמור, ועד שב"מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו" (רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד).

אלא שדרגא נעלית זו אינה יכולה להיות בשעתא חדא וברגעא חדא, כי אם לאחרי אריכות ההתבוננות כו', כמבואר בתניא (פ"ז) שזוהי תשובה מאהבה, "באהבה רבה וחשיקה .. וצמאה נפשו לה' כארץ עיפה וצי', להיות כי עד הנה היתה נפשו בארץ צי' וצלמות .. ולזאת צמאה נפשו ביתר שאת מצמאון נפשות הצדיקים", ועי"ז "זדונות נעשו לו כזכות" (יומא פו, ב), "הואיל ועל ידי זה בא לאהבה רבה זו".

ועפ"ז תתורץ שאלה בנגלה: איתא בגמרא (קידושין מט, ב) המקדש את האשה "על מנת שאני צדיק, אפילו רשע גמור מקודשת, שמה רהר תשובה". ולכאורה: כיון שבעל תשובה

נעלה יותר מצדיק, נמצא ש"הטעה לשבח", וכמו על מנת שאני "עני ונמצא עשיר" (שם מח, ב (במשנה)), שאינה מקודשת, לפי שיכולה לומר שאין רצונה בעשיר שידרוש ממנה יותר כו' (כמו לארח אורחים רבים (ראה ח' הרשב"א שם — מירושלמי)), ועד"ז בנדו"ד, שיכולה לומר שאין רצונה בבעל מדריגה נעלית יותר מאשר צדיק, וכפי שאמרה הצרפתית לאליהו (מלכים-א יז, יח ובפרש"י) "כי באת אלי להזכיר את עוני", "עד שלא באת אלי, היו שוקלין מעשי ומעשה עירי, והייתי ראוי לנס, משבאת לכאן, לא נחשבתי לכלום, ואין צדקתי ניכרת"? והביאור בזה — שע"י הרהור תשובה בלבד, שהוא בשעתא חדא וברגעא חדא, לא יכולים להגיע לדרגת בעל תשובה שלמעלה מצדיק גמור, כי אם לדרגת התשובה שעל ידה נעשה כמו צדיק בלבד (ראה גם לקו"ש חיי"ז ע' 186 ואילך).

(67) ראה סה"מ תרפ"ט ע' רכה. וש"נ. ובארוכה — רשימת "שנים אוחזין בטלית" (קה"ת תשנ"ו. תשפ"א).

(68) ב"מ בתחלתה.

— עי"ז שיהי' אצלו הענין ד"הרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה"⁶⁹, כמבואר בלקו"ת בדרושי פ' האזינו⁷⁰. אבל, בחי' תשובה כזו — לאו כל מוחא סביל דא, ולכן יש לו עצה פשוטה — שלא יצטרך לחכות עד שילמד דרושי האזינו בלקו"ת, אלא אפילו אם הוא אוחז עדיין בסדרה אחת לפנ"ז, יוכל להגיע למעלת התשובה — לפעול על הזולת שיהי' בעל תשובה, ועי"ז יקבל מהזולת את מעלת התשובה.

ועד שע"ז נעשה אצלו עילוי גדול ביותר — כדאייתא בגמרא⁷¹ "כל המלמד את בן עם הארץ תורה"⁷², אפילו הקב"ה גוזר גזירה, מבטלה בשבילו, שנאמר⁷³ ואם תוציא יקר מזולל כפי תהי".

וכיון שדוקא ע"י הפעולה על הזולת נעשה עילוי גדול יותר אצל המשפיע, הרי זה באופן ש"יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני (שרק גילה את הפנימיות שלו), העני עושה עם בעה"ב", ונמצא, שלא זו בלבד שאין מקום שתהי' אצל המקבל נמיכות הרוח, אלא אדרבה כו'.

ט. וככל הענינים — מצינו גם ענין זה בנגלה דתורה:

איתא בגמרא⁷⁴: "רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם ה"⁷⁵, בשעה שהתלמיד הולך אצל רבו ואומר לו למדני תורה, אם מלמדו, מאיר עיני שניהם ה'".

ולכאורה אינו מובן:

(א) כיון שזה תלמיד וזה רב, שאינם בערך זה לזה (ועד שיכול להיות תלמיד שהוא סתם מקשן עם הארץ⁷⁶) — מדוע כוללים אותם ביחד, ש"מאיר עיני שניהם ה'?"

(ב) כדי שה' יאיר את עיני הרב — יכול הרב להוסיף בלימוד התורה לעצמו, וכיון ש"יגעת ומצאת"⁷⁷, יוכל להשיג יותר מאשר עי"ז שילמד עם התלמיד?

אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כו' (פסחים מט, ב), והן ר"א הגדול, שבתחילה הי' חורש שדה אביו, עד למאורע שנשברה רגל פרתו וכו' (ראה פרדר"א בתחלתו, וברד"ל שם. ב"ר רפמ"ב. יל"ש לך לך רמז עב).

73 ירמי' טו, יט.

74 תמורה טז, א.

75 משלי כט, יג.

76 ראה שו"ת חוות יאיר סרי"ט.

77 מגילה ו, רע"ב.

69 קהלת יב, ז.

70 עא, ג ואילך.

71 שם פה, א.

72 בענין זה נזכר המאמר (ב"ביכלאך")

בענין ר"א הגדול ור"ע, שלפני שלמדו תורה ונעשו גדולי ישראל, היו בתחילה עמי הארץ — הן ר"ע, שאמר "שכשהייתי עם הארץ

(* נדפס לאח"ז במאמרי אדה"ז הקצרים ע' שט. וש"נ.

והביאור בזה — שכאשר הרב לומד באופן ד"יגעת ומצאת", אזי ישיג רק ענינים שביכלתו להשיגם מצד עצמו; ואילו כשלומד עם התלמיד, אזי "מאיר עיני שניהם ה'", שנמשכת הארה מבחי' שלמעלה משניהם, עד כדי כך שלגבה שניהם שוים.

וזהו גם מ"ש רבינו הזקן בהקדמה לתניא, בהמשך למ"ש "שמי שדעתו קצרה להבין דבר עצה מתוך קונטרסים אלו, יפרש שיחתו לפני הגדולים שבעירו והם יבוננוהו" — ש"אליהם (לגדולים הנ"ל) בקשתי שלא לשום יד לפה להתנהג בענוה ושפלות של שקר ח"ו, וכנודע .. גדול השכר ממאמר רז"ל ע"פ מאיר עיני שניהם ה' וכו'".

י. עפ"ז יש לבאר גם השייכות לרשימה ד"נפש השפלה":

לכאורה אינו מובן: איך כתב רבינו הזקן קודם הסתלקותו הרשימה ד"נפש השפלה באמת לאמתו" — הרי מובן עד כמה היתה אצלו מדת האמת בכל ימיו, ובפרט קודם ההסתלקות, וא"כ, בידעו כל פעולתו ועבודתו אשר עבד כו', איך הי' יכול לומר על עצמו "נפש השפלה באמת לאמתו"?!

ויובן ע"פ האמור לעיל (ס"ד) שענינו של רבינו הזקן הי' לעשות בעלי תשובה, "להוציא יקר מזולל", שע"י עבודה זו ניתוסף בו עילוי גדול יותר שלא בערך לגבי עבודתו מצד עצמו (כנ"ל בארוכה), ולכן, לפני הסתלקותו, נרגש אצלו שלאחרי כל מעלת וגדלות עבודתו מצד עצמו, הרי הוא בבחינת "נפש השפלה באמת לאמתו" לגבי העילוי שניתוסף אצלו ע"י העבודה דעשיית בעלי תשובה.

וע"ד המבואר באגה"ק⁷⁸ בפי' מ"ש⁷⁹ "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת"⁸⁰, ש"בכל חסד וחסד שהקב"ה עושה לאדם צריך להיות שפל רוח במאד .. מפני היות יעקב קטן במאד מאד בעיניו מחמת ריבוי החסדים וכו'", והיינו, שריבוי החסדים וכו' פועל ענין של שפלות.

יא. וההוראה מזה בנוגע אלינו:

ובהקדמה — שלכאורה אין זה נוגע אלינו, כי, בשלמא אצל רבינו הזקן הי' צורך בהתבוננות הנ"ל שבערך לעילוי שניתוסף ע"י עבודתו בעשיית בעלי תשובה נחשבת דרגתו הקודמת ל"נפש השפלה", אבל אנשים

(ב"ר פ"ח, ה) "אמת אמר אל יברא, שכולו מלא שקרים, וחסד אמר יברא שכולו מלא חסדים" (וראה לקו"ש שבהערה 14 ס"ה).

(78) ס"ב.

(79) וישלח לב, יא.

(80) ולהעיר שגם ברשימת נפש השפלה

מובא הענין דחסד ואמת — מאמר המדרש

כערכנו אינם זקוקים להתכוננות זו, אלא אם רק יעשה חשבון צדק ממעמדו ומצבו, אזי יראה שהוא במעמד ומצב ד"נפש השפלה באמת לאמתו".

אבל אעפ"כ יש הוראה גם לאנשים כערכנו בנוגע לגודל מעלת העבודה עם הזולת, שכל מה שיכול להגיע בעבודתו בעצמו, הרי זה שלא בערך ובחי' "נפש השפלה" לגבי מה שיתוסף לו ע"י עבודתו עם הזולת. וכידוע גם הסיפור⁸¹ אודות הצמח צדק, שפעם רצה והשתדל לראות את רבינו הזקן, לאחר הסתלקותו, כדי שיפתור לו כו"כ ענינים בלימוד התורה, ולא עלתה בידו, עד שיום אחד הלוח כסף לפני התפלה ליהודי שהי' צריך לקנות עגל בשוק, ותיכף לאח"ז כשעמד להתפלל, ראה את רבינו הזקן בפנים צהובות וכו'.

ואע"פ שסיפור זה שייך ליחידי סגולה ששייכים לראות את רבינו הזקן בהקיץ או בחלום וכו', ואילו התורה על הרוב תדבר⁸² — הרי כיון שסיפור זה הגיע אלינו, בודאי יש בו גם הוראה אלינו, שכן, אע"פ שבגשמיות לא שייך שיהי' אצלנו ענין כזה, יש גם אצלנו ענין זה ברוחניות וכו'.

וכידוע ביאור אדמו"ר מהר"ש⁸³ בנוגע לענינים שנפעלים בעולם האצילות שיתגלו רק לע"ל, שזהו כמשל האדם שיש לו תיבה שבתוכה אבנים טובות ומרגליות, שגם אם התיבה סגורה והוא לא יכול לפתוח אותה, הרי התיבה (כולל גם מפתח התיבה) היא שלו ובבעלותו וכו', ועד"ז בנדודי, כשאין אצלו גשמיות הענין אלא רק רוחניותו וכו'.

ועוד זאת בנוגע להתעסקות בפעולה עם הזולת — כפי שלמדים מהנהגת רבי חייא, ש"עבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל", עי"ז שהלך וצד צביים, ועשה מעורותיהם קלף, וכתב עליהם חמשה חומשי תורה, ואח"כ לימד חמשה תינוקות כל אחד חומש אחד, ונתן להם את החומשים, ואמר להם שכל אחד ילמד עם אחרים, ועד"ז עשה בנוגע לששה סדרי משנה וכו', ועל זה "אמר רבי, כמה גדולים מעשי חייא"⁸⁴, והיינו, שעבודתו היתה באופן שעשה הכל בעצמו, דאף שלכאורה הי' יכול לבקש מצייד שיצוד עבורו צביים וכו', מ"מ, עשה את הכל בעצמו, כיון שרצה שגם פרטי הענינים הנ"ל יהיו על ידו⁸⁵.

83) ראה סה"מ תרמ"ב ע' שיג. וש"נ. וראה גם תו"מ חס"ח ע' 20. וש"נ.

84) כתובות קג, ב. וש"נ.

85) ראה גם תו"מ חע"ה ע' 135 ואילך.

81) ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 98 ואילך.

וראה סה"ש תש"ז ע' 97 ואילך. וש"נ. וראה

גם תו"מ ח"פ ע' 32. וש"נ.

82) ראה מו"נ ח"ג פל"ד.

ומזה למדים כיצד צ"ל העבודה לפעול על הזולת — שאין לו להמתין עד שמישהו אחר ימצא יהודי שצריך לקרב אותו, ולאחרי שיתן לו שולחן וכסא וכו' וגם סעודה טובה, אזי יביא אותו אליו כדי לדבר עמו ולהשפיע עליו וכו', אלא הוא צריך לעשות את הכל — ללכת בעצמו ולמצוא יהודי שצריך לקרב אותו ולהשפיע עליו וכו'.

וענין זה נוגע ושייך לכל אחד מישראל — דכשם שבצדקה בגשמיות הנה גם עני חייב לתת צדקה ממה שיש לו⁸⁶, כך חייב הוא גם בצדקה ברוחניות, והיינו, שאפילו קטן שבקטנים, אם יש לו איזה ענין, אזי הוא כבר חייב לילך וליתנו למי שאין לו אפילו ענין זה; ודוקא עי"ז שהוא משפיע על השני, אזי "מאיר עיני שניהם ה'".

ועי"ז שעוסקים עם הזולת לגלות את פנימיותו כו', ופועלים זאת באופן ש"תהא שלהבת עולה מאלי"⁸⁷ — הנה שלהבת זו שורפת את השיריים של כתלי הגלות⁸⁸, ונעשה אמיתית הענין ד"פרצת"⁸⁹, למעלה מכל מדידה והגבלה, ועד ש"יעלה הפורץ לפנינו"⁹⁰ — שקאתי מר דא מלכא משיחא, בקרוב ממש.

* * *

86) רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ז ה"ה. שעב (נעתק ב"היום יום" בתחלתו).

89) ויצא כח, יד.

90) ע"פ מיכה ב, יג. וראה אגדת בראשית

ספס"ג. ב"ר פפ"ה, יד ובפרש"י שם.

תשו"ע יו"ד רסרמ"ח.

87) שבת כ, א. וש"נ.

88) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ו ע'

הוספה

א

בי"ה, כ"ב סיון תשי"א
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מהו"ר ... שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מגי' סיון שבו מודיע שבנו ... שי התחיל ללמוד חומש בשלהי אייר, ויה"ר מהשי"ת נותן התורה, שכשם שהכניסו ללימוד מקרא כן יכניסו ללמוד משנה גמרא ולימוד פנימיות התורה, הוא לימוד החסידות, מתוך הרחבה, מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, ויגדלוהו, עם שאר ילידיהם יחיו, לתורה חופה ומעשים טובים יחד עם זוגתו תחי'.

כותב במכתבו בענין השידוך שהענין נתרופף ואינו כותב הטעם בזה. והנה בכלל, אין אתנו יודע עד מה בכלל, ובפרט בעניני שידוכים שע"ז אמרז"ל הקב"ה יושב ומזווג זיווגים, ועלינו לעשות בכל דבר בכלל כלי בדרך הטבע, ובטח יזמין השי"ת זיווג הגון לבנותיו תחי', הצעירה עם הבכירה.

בנוגע לשאלתו באם יזדמן שידוך בעד בתו הצעירה, אם כדאי להתענין בזה אף שלא נשתדכה עדיין בתו הבכירה, הנה בכלל אין כדאי הדבר. אבל, כנראה ממכתבו, מחמיר הוא בדבר, ומשתמש הוא במ"ש שלו אף שזהו שלא במקומו, הנה בהתאם לזה, יוכל להתענין גם אם תזדמן לו הצעה להצעירה גם קודם שתהי' הצעה בעד הבכירה. ותקוטי שזה גופא יזרו את ענין ההצעה בשביל הבכירה, ובכל אופן קודם שיעשה תנאים בזה, יודיעני עוד הפעם,

א

מצילום האגרת.

מקרא .. משנה גמרא: ראה אבות ספ"ה.

אין אתנו יודע עד מה: ע"פ תהלים עד, ט.

אמרז"ל הקב"ה יושב ומזווג זיווגים: ב"ר פס"ח, ד. וש"נ.

ועלינו לעשות .. כלי בדרך הטבע: ראה בארוכה דרמ"צ קו, א ואילך (מצות תגלחת מצורע).
קונטרס ומעין מאמר יז ואילך. ובכ"מ.

שידוך .. הצעירה .. הבכירה: ראה גם אג"ק ח"ד אגרת תקלו. ח"ז אגרת ב'קכח. ח"ח אגרת ב'תס. ובכ"מ.

במ"ש: = במרה שחורה.

ואכפול קודם החתימה, שבהשתדלות הראוי תקותי שלא יצטרך לשנות הסדר, וימצא הצעות נכונות מתאימות בשביל הבכירה, ואח"כ בשביל אחותה תחי'.

בברכה ופי"ש חבורתו בת"ת

מ. שניאורסאהן

ב

בי"ה, אדר"ח כסלו תשי"ג
ברוקלין

האברך הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצי"צ
מו"ה ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ז מ"ח, בו כותב ע"ד הנכבדות אשר הציעו לו, ואשר עתה נשאר הדבר במצב אי-ברור, באשר י"א שהורי העלמה מתעכבים להחליט בדבר:

הנה לדעתי, צריך היי, עיי אנשים מן הצד, לברר בדיוק הטעמים שמעכבים את הורי העלמה מלתת הסכמתם. כי מה שכותב עדי"ז במכתבו, הם, לכאורה, נימוקים שאין להם יסוד. ואם רק זהו הנימוקים היחידים, הרי בטח תוכל העלמה לבטלם בנקל. ובודאי יוכל למצוא דרך איך לברר את הנ"ל, אם עיי אלו שהתחילו לדבר אתו בהצעה זו, או בכיו"ב.

לפלא שאין כותב בפרטיות יותר ע"ד עבודתו עם ... ובפרט בזמן לימוד החדש שהתחיל בחדש תשרי העבר. ובטח ימלא זה במכתבו הבא,

המחכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ב

מצילום האגרת.

ג

בי"ה. ו' מ"ח תשט"ו

ברוקלין

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאי לך, הנה בעניינים דשידוכים בכלל צריך לאחוז בשני הדרכים, וכמו ברובא דרובא דהנהגות האדם, שצריך לעשות בדרך הטבע ובשעה זו עצמה להיות בטוח ומוחלט בנפש שהכל תלוי בבורא עולם ומנהיגו ובפרט בהנ"ל שהקב"ה מזווג זיווגים וכמו שנאמר בית והון נחלת אבות ומד' אשה משכלת, ובמילא עליו להוסיף בלימוד התורה וקיום המצות בהידור ובפרט במצות הצדקה וביחד עם זה לפנות לידידים ולמצוא שדכן נאמן להציע לו מה שדורש ושיעשה במרץ המתאים, והשי"ת יצליחו.

בטח יודע ושומר שלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והם א) אמירת שיעור תהלים – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – בכל יום אחר תפלת שחרית. ב) לימוד פרשה חומש עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע, ביום א' מהתחלת הסדרה עד פרשת שני וביום שני מפרשת שני עד שלישי וכו'. ג) לימוד שיעור תניא, כפי שנחלק התניא לימות השנה, והשי"ת יצליחו.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ג

שצריך לעשות בדרך הטבע ובשעה זו כו': ראה בארוכה דרמ"צ קו, א ואילך (מצות תגלחת מצורע). קונטרס ומעין מאמר יז ואילך. ובכ"מ.
שהקב"ה מזווג זיווגים וכמו שנאמר .. ומד' אשה משכלת: משלי יט, יד. וראה מו"ק יח, ב.
ב"ר פס"ח, ג. זח"א רכט, א.

לעילוי נשמת

הרה"ת הרב ר' **זאב דוב** בהרה"ח ר' **יהודא ליב** ז"ל

נפטר י"ד טבת, ה'תשע"ח

זוגתו הרבנית מרת **גיטל לאה** בהרה"ח ר' **ישראל** ז"ל

נפטרה ט"ו מנחם-אב, ה'תשע"ד

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי בנם וכלתם

הרה"ת ר' **אהרן** וזוגתו מרת **רבקה**

לזכותם ולזכות כל יוצאי חלציהם

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

סלונים